

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

(Обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 55 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 64 от 2000 г., бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45, 74, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 21, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г., бр. 17, 30, 34, 56, 57, 59 и 68 от 2006 г.; попр., бр. 76 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 80, 82, 95, 102 и 105 от 2006 г., бр. 41, 52, 53, 64, 77, 97, 100, 109 и 113 от 2007 г., бр. 33, 43, 67, 69, 89, 102 и 109 от 2008 г., бр. 23, 25, 35, 41, 42, 93, 95, 99 и 103 от 2009 г., бр. 16, 19, 43, 49, 58, 59, 88, 97, 98 и 100 от 2010 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2011 г. - бр. 45 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 60, 77 и 100 от 2011 г., бр. 7, 21, 38, 40, 44, 58, 81, 89, 94 и 99 от 2012 г., бр. 15, 20, 70, 98, 104, 106, 109 и 111 от 2013 г., бр. 1, 18, 27, 35, 53 и 107 от 2014 г. и бр. 12, 14 и 22 от 2015 г.)

§ 1. В чл. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2:

а) създава се нова т. 3:

„3. фонд „Пенсии за лицата по чл. 69” за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт;”

б) досегашните т. 3 и 4 стават съответно т. 4 и 5.

2. В ал. 3 след думата „Пенсии” се поставя запетая и се добавя „Пенсии за лицата по чл. 69” и думите „и „Безработица” се заменят с „Безработица” и Учителски пенсионен фонд”.

3. Създава се ал. 6:

„(6) Учителите се осигуряват за старост и в Учителския пенсионен фонд с отделна осигурителна вноска.“

§ 2. В чл. 4а, ал. 3 се създават т. 6 и 7:

„6. за морските лица, направили избор по чл. 4б, ал. 1, увеличената осигурителна вноска във фонд „Пенсии“ е с размера на вноската по чл. 157, ал. 1, т. 1;

7. за морските лица, направили избор по чл. 4в, ал. 1, увеличената осигурителна вноска във фонд „Пенсии“ е със съответния размер на вноската по чл. 157, ал. 1, т. 2.“

§ 3. Член 4б се изменя така:

„Избор за промяна на осигуряване от допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ и във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“

Чл. 4б. (1) Осигурените в универсален пенсионен фонд лица имат право да изберат да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, с увеличена осигурителна вноска в размера на осигурителната вноска за универсален пенсионен фонд не по-късно от 5 години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 и ако не им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

(2) Лицата по ал. 1 могат да упражнят правото си на избор след изтичане на 1 година от избора по чл. 124а.

(3) Осигуряването на лицата по реда на ал. 1 възниква от първо число на месеца, следващ месеца на избора.

(4) Изборът на осигуряване, редът и начинът за събиране и разпределение на увеличената осигурителна вноска за лицата по ал. 1 се уреждат с наредбата по чл. 179, ал. 3 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.“

§ 4. Създава се чл. 4в:

„Избор за промяна на осигуряване от допълнително задължително пенсионно осигуряване в професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“

Чл. 4в. (1) Осигурените в професионален пенсионен фонд лица имат право еднократно да променят осигуряването си от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ с увеличена осигурителна вноска в размера на осигурителните вноски по чл. 157, ал. 1, т. 2, ако не им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст или професионална пенсия за ранно пенсиониране.

(2) Изборът на осигуряване, редът и начинът за събиране и разпределение на увеличената осигурителна вноска за лицата по ал. 1 се уреждат с наредбата по чл. 179, ал. 3 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.“

§ 5. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 думите „за фонд „Пенсии”” се заменят със „за фонд „Пенсии”, съответно за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”;

б) в т. 2 думите „за фонд „Пенсии”” се заменят със „за фонд „Пенсии”, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”;

в) точка 4 се изменя така:

„4. Осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ се увеличава, както следва:

а) от 1 януари 2017 г. – с 1 процентен пункт, от който 0,56 за сметка на осигурителя и 0,44 за сметка на осигуреното лице;

б) от 1 януари 2018 г. – с 1 процентен пункт, от който 0,56 за сметка на осигурителя и 0,44 за сметка на осигуреното лице.”

2. В ал. 3 се създават т. 10 и 11:

„10. за лицата по чл. 4б, ал. 1, които са избрали да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии”, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”, увеличената осигурителна вноска във фонд „Пенсии”, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”, е с размера на вноската по чл. 157, ал. 1, т. 1. Вноската се разпределя между осигурителя и осигуреното лице в размерите по чл. 157, ал. 3;

11. за лицата по чл. 4в, ал. 1, които са избрали да променят осигуряването си от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии”, увеличената осигурителна вноска във фонд „Пенсии” е с размера на вноската по чл. 157, ал. 1, т. 2.”

3. Създава се нова ал. 7:

„(7) Осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд е в размер 4,3 на сто и е изцяло за сметка на осигурителя.

4. Досегашната ал. 7 става ал. 8.

5. Досегашната ал. 8 става ал. 9 и в нея думите „ал. 7” се заменят с „ал. 8”.

6. Досегашните ал. 9 и 10 стават съответно ал. 10 и 11.

7. Досегашната ал. 11 става ал. 12 и в нея след думите фонд „Пенсии” се поставя запетая и се добавя „съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”.

8. Досегашните ал. 12 и 13 стават съответно ал. 13 и 14.

9. Досегашната ал. 14 става ал. 15 и в нея думите „ал. 8“ се заменят с „ал. 9“.

10. Досегашната ал. 15 става ал. 16.

§ 6. В чл. 9 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 5 след думите фонд „Пенсии“ се поставя запетая и се добавя „съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“.

2. Алинеи 8, 9 и 10 се отменят.

§ 7. В чл. 18, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава нова т. 2:

„2. фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“;”.

2. Досегашните т. 2-5 стават съответно т. 3-6.

§ 8. Създава се чл. 20а:

„Учителски пенсионен фонд

Чл. 20а. (1) Годишният бюджет на Учителския пенсионен фонд се приема със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година като приложение към него и не се включва в консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване.

(2) В случай че Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година не бъде приет от Народното събрание до началото на бюджетната година, приходите на Учителския пенсионен фонд се събират и разходите се извършват съобразно действащата нормативна уредба.

(3) Набраните средства в Учителския пенсионен фонд се разходват за изплащане на пенсиите и добавките по чл. 69в.

(4) Временно свободните средства на Учителския пенсионен фонд могат да се влагат при условията и по реда на чл. 28.

(5) Първостепенен разпоредител със средствата на Учителския пенсионен фонд е управителят на Националния осигурителен институт, а второстепенни разпоредители са ръководителите на териториалните подразделения на Националния осигурителен институт.”

§ 9. Член 22а се изменя така:

„Приходи по фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”

Чл. 22а. Средствата по фонд „Пенсии за лицата по чл. 69” се набират от:

1. осигурителни вноски за лицата по чл. 69;
2. трансфер от държавния бюджет в размер 12 на сто върху сбора на осигурителните доходи на лицата по чл. 69 за календарната година;
3. трансфери, предвидени в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година;
4. лихви и дивиденди.”

§ 10. Член 22б се изменя така:

„Разходи по фонд „Пенсии за лицата по чл. 69”

Чл. 22б. Средствата по фонд „Пенсии за лицата по чл. 69” се разходват за:

1. изплащане на пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност поради общо заболяване и добавките към тях на лицата по чл. 69;
2. осъвременяване на пенсиите по т. 1.”

§ 11. Създава се чл. 22в:

„Приходи по фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност”

Чл. 22в. Средствата по фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност” се набират от:

1. трансфери от държавния бюджет за:
 - а) изплащане на пенсии, за които не се дължат осигурителни вноски, и за индексациите, компенсациите и добавките към тях;
 - б) добавки към пенсиите на ветераните от войните;
 - в) добавки по чл. 84, определени от пенсиите по буква „а”;
 - г) добавки към пенсиите, определени със Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица;
2. такси, определени с тарифа на Министерския съвет;
3. лихви и дивиденди;
4. дарения и завещания.”

§ 12. Създава се чл. 22г:

„Разходи по фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“

Чл. 22г. (1) Средствата по фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ се разходват за изплащане на:

1. пенсии за военна инвалидност;
2. пенсии за гражданска инвалидност;
3. социални пенсии за старост;
4. социални пенсии за инвалидност;
5. пенсии за особени заслуги;
6. персонални пенсии;
7. добавки към пенсиите на ветераните от войните;
8. добавки към пенсиите по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица;
9. добавки по чл. 84, определени от пенсии, за които не се дължат осигурителни вноски;
10. индексации и компенсации към пенсиите и добавките по т. 1-9;
11. помощи за профилактика и рехабилитация.

(2) Средствата по фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ се разходват и за изплащане на пенсии, за които не се дължат осигурителни вноски, по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях.“

§ 13. В чл. 36, ал. 1 т. 2 се изменя така:

„2. утвърждава проектите на годишния бюджет на държавното обществено осигуряване, годишния бюджет на Учителския пенсионен фонд и отчетите им;“.

§ 14. В чл. 37, ал. 5, т. 3 букви „а“ и „б“ се изменят така:

„а) проектите за бюджета на държавното обществено осигуряване и бюджета на Учителския пенсионен фонд;

б) проектите за отчет за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване и отчет за изпълнението на Учителския пенсионен фонд;“.

§ 15. В чл. 54м, ал. 2 думите „чл. 6, ал. 8“ се заменят с „чл. 6, ал. 9“.

§ 16. Член 68 се изменя така:

„Придобиване право на пенсия

Чл. 68. (1) Право на пенсия за осигурителен стаж и възраст се придобива при навършване на възраст 60 години и 10 месеца от жените и 63 години и 10 месеца от мъжете и осигурителен стаж 35 години и 2 месеца за жените и 38 години и 2 месеца за мъжете. От 31 декември 2016 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година, както следва:

1. до 31 декември 2029 г. възрастта за жените се увеличава с по 2 месеца за всяка календарна година, а от 1 януари 2030 г. - с по 3 месеца за всяка календарна година до достигане на 65-годишна възраст;

2. до 31 декември 2017 г. възрастта за мъжете се увеличава с 2 месеца, а от 1 януари 2018 г. - с по 1 месец за всяка календарна година до достигане на 65-годишна възраст.

(2) От 31 декември 2016 г. осигурителният стаж по ал. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на осигурителен стаж 37 години за жените и 40 години за мъжете.

(3) В случай че лицата нямат право на пенсия по ал. 1 и 2, до 31 декември 2016 г. те придобиват право на пенсия при навършване на възраст 65 години и 10 месеца за жените и мъжете и най-малко 15 години действителен осигурителен стаж. От 31 декември 2016 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 67-годишна възраст.

(4) След 31 декември 2037 г. възрастта по ал. 1 се обвързва с нарастването на средната продължителност на живота.”

§ 17. Създава се чл. 68а:

„Пенсия за осигурителен стаж и възраст в намален размер

Чл. 68а. (1) Лицата, които имат изискуемия им осигурителен стаж по чл. 68, ал. 2, могат по тяхно желание да се пенсионира до една година по-рано от възрастта им по чл. 68, ал. 1. Пенсията се отпуска от датата на заявлението и се изплаща в намален размер пожизнено.

(2) Лицата, на които е отпусната пенсия по ал. 1, нямат право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3.”

§ 18. В чл. 69 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „освобождаване от служба независимо от възрастта им” се заменят с „навършване на възраст 52 години и 10 месеца и”.

2. Алинеи 2 и 3 се изменят така:

„(2) Държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени като държавни служители по посочените закони, по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност” и като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България или като следователи и младши следователи.

(3) Държавните служители по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност” придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност”, на военна служба или по законите по ал. 2.

3. В ал. 4 думите „уволнение, независимо от възрастта им” се заменят с „навършване на възраст 42 години и 10 месеца”.

4. Алинея 6 се изменя така:

„(6) Служителите в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някои от дейностите по чл. 17, ал. 2, т. 6 от Закона за Министерството на вътрешните работи, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени в системата на гражданска защита.“

5. В ал. 7 думите „прекратяване на правоотношението, независимо от възрастта” се заменят с „навършване на възраст 42 години и 10 месеца”.

6. Създават се ал. 9 и 10:

„(9) От 31 декември 2016 г. възрастта за лицата по ал. 1-7 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 55-годишна възраст за лицата по ал. 1, 2, 3 и 6 и до 45-годишна възраст за лицата по ал. 4 и 7.

(10) Право на пенсия при условията на предходните алинеи имат и лицата, които са изпълнявали военна или държавна служба по законите по ал. 1-3, лицата, които са били на длъжностите по ал. 4 и 7, и служителите, които са извършвали дейностите по ал. 6.”

§ 19. Член 69а се изменя така:

„Придобиване право на пенсия от балерини, балетисти и танцьори с осигурителен стаж в културни организации

Чл. 69а. (1) Лицата, които имат осигурителен стаж 25 години на длъжност балерина, балетист или танцьор в културни организации, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 42 години и 10 месеца.

(2) От 31 декември 2016 г. възрастта за лицата по ал. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 45-годишна възраст.”

§ 20. Създават се чл. 69б и 69в:

„Придобиване право на пенсия от лицата, работещи при условията на първа и втора категория труд

Чл. 69б. (1) Лицата, които са работили 10 години при условията на първа категория труд могат да се пенсионират, ако не са придобили право на пенсия по чл. 168 или когато са променили осигуряването си по чл. 4в и са:

1. навършили възраст до 31 декември 2015 г. 47 години и 8 месеца за жените и 52 години и 8 месеца за мъжете и имат сбор от осигурителен стаж и възраст 94 за жените и 100 за мъжете;

2. от 31 декември 2015 г. възрастта по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца за мъжете и с по 4 месеца за жените до достигане на 55-годишна възраст.

(2) Лицата, които са работили 15 години при условията на втора категория труд, могат да се пенсионират, ако не са придобили право на пенсия по чл. 168 или когато са променили осигуряването си по чл. 4в и са:

1. навършили възраст до 31 декември 2015 г. 52 години и 8 месеца за жените и 57 години и 8 месеца за мъжете и имат сбор от осигурителен стаж и възраст 94 за жените и 100 за мъжете;

2. от 31 декември 2015 г. възрастта по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца за мъжете и с по 4 месеца за жените до достигане на 60-годишна възраст.

(3) Лицата, които до 31 декември 2015 г. имат 10 години осигурителен стаж, положен при условията на чл. 104, ал. 3, могат да се пенсионираат преди навършване на възрастта по чл. 68, при условие че имат сбор от възрастта и осигурителен стаж 90 и 52-годишна възраст за мъжете и 47-годишна възраст за жените. От 31 декември 2015 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 4 месеца до достигане на 55-годишна възраст за мъжете и за жените.

(4) Ако трудовият договор на лицата, които работят при условията на чл. 104, ал. 3, бъде прекратен на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса на труда, те могат да се пенсионираат до 31 декември 2015 г. включително, не по-рано от навършване на 45-годишна възраст и ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при условията на чл. 104, ал. 3. От 31 декември 2015 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следващата календарна година с по 4 месеца до достигане на 50-годишна възраст за мъжете и жените.

(5) В случай че лицето е упражнило правото на пенсия по ал. 4, то не може да сключва трудов договор за работа при условията на първа категория труд до навършване на възрастта му по чл. 69б, ал. 1 или по чл. 168, ал. 1, т. 1.

(6) За преценяване правото на пенсия по ал. 2 осигурителният стаж от първа категория труд допълва осигурителния стаж от втора категория труд без превръщане.

(7) Когато лицата по ал. 1, 2, 3 и 4, които не са придобили право на пенсия по чл. 168, поискат да им бъде отпусната пенсия от държавното обществено осигуряване, едновременно със заявлението за отпускане на пенсия те подават и заявление, с което искат средствата по индивидуалната им партида в професионалния пенсионен фонд да се прехвърлят във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване. Заявлението за прехвърляне се подава чрез териториално поделение на Националния осигурителен институт до съответното пенсионноосигурително дружество, управляващо пенсионноосигурителния фонд, едновременно с подаване на заявлението за отпускане на пенсия от държавното обществено осигуряване. В 7-дневен срок от отпускане на пенсията териториалното поделение на Националния осигурителен институт изпраща заявлението на пенсионноосигурителното дружество.

(8) В случаите по ал. 7 пенсионноосигурителното дружество превежда средствата във фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване в едномесечен срок от получаване на заявлението. Когато в индивидуалната партида няма натрупани средства, пенсионноосигурителното дружество уведомява Националния осигурителен институт.

Придобиване право на пенсия от учителите

Чл. 69в. (1) Учителите придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при навършване на възраст 57 години и 10 месеца от жените и 60 години и 10 месеца от мъжете и учителски осигурителен стаж 25 години и 8 месеца за жените и 30 години и 8 месеца за мъжете. От 31 декември 2016 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година, както следва:

1. до 31 декември 2029 г. възрастта за жените се увеличава с по 2 месеца за всяка календарна година, а от 1 януари 2030 г. - с по 3 месеца за всяка календарна година до достигане на 62-годишна възраст;

2. до 31 декември 2017 г. възрастта за мъжете се увеличава с по 2 месеца за всяка календарна година, а от 1 януари 2018 г. - с по 1 месец за всяка календарна година до достигане на 62-годишна възраст.

(2) На лицата по ал. 1 се изплаща срочна пенсия за ранно пенсиониране от Учителския пенсионен фонд в размер, определен по реда на чл. 70 и намален с 0,1 на сто за всеки месец, недостигащ на лицето до навършване на възрастта му за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1.

(3) На учителите, които са придобили право на пенсия при условията на ал. 1 и се пенсионираат при условията на чл. 68, ал. 1 и 2, се изплащат пенсии за осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“ и добавка от учителския пенсионен фонд в размер 0,33 на сто от пенсията за всеки месец, за който има осигурителна вноска във фонда след придобиване право на пенсия по ал. 1.

(4) На учителите, които имат изискуемия по ал. 1 учителски осигурителен стаж и се пенсионираат след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1, се изплаща пенсия в пълен размер от Учителския пенсионен фонд до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3. След навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 пенсията се изплаща за сметка на фонд „Пенсии“.

(5) Лицата, които заемат учителски длъжности, и зачитането на осигурителния стаж за учителски по смисъла на този кодекс се определят с наредбата по чл. 106.”

§ 21. В чл. 70 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) изречение първо се изменя така:

„Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи със сумата,

образувана от: по процент 1,1 на сто за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж.“;

б) създават се нови изречения второ и трето:

„След 31 декември 2016 г. процентът за всяка година осигурителен стаж нараства от първо число на всяка следваща календарна година с процент, равен или по-голям от процента по чл. 100, ал. 1, до достигане на 1,5. Процентът се определя ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година.“;

в) досегашните изречения второ и трето стават съответно изречение четвърто и пето.

2. В ал. 3 се създава изречение второ:

„За пенсиите, отпуснати с начална дата след 31 декември 2018 г., индивидуалният коефициент се изчислява от осигурителния доход на лицето за осигурителният му стаж след 31 декември 1996 г. до датата на отпускане на пенсията.“

3. В ал. 4, т. 2 след думите „за същия период“ се поставя точка и запетая и се създава изречение второ:

„от 1 януари 2019 г. - съотношението между месечния осигурителен доход на лицето и средния осигурителен доход за страната за същия месец“.

4. В ал. 5 се създава изречение второ:

„От 1 януари 2019 г. индивидуалният коефициент се определя като средно съотношение от месечните съотношения по ал. 4, т. 2, изречение второ.“

5. Създава се нова ал. 7:

„(7) За периодите, през които лицата са осигурявани в универсален пенсионен фонд, индивидуалният им коефициент се намалява на базата на съотношението между размерите на осигурителните вноски за универсален пенсионен фонд и за фонд „Пенсии“ за трета категория труд за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., по ред, определен с акт на Министерския съвет.“

6. Създава се нова ал. 8:

„(8) Индивидуалният коефициент не се намалява за периодите, за които натрупаните средства по индивидуалната партида на лицата в универсален пенсионен фонд са прехвърлени в Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система.“

7. Досегашната ал. 7 става ал. 9.

8. Досегашната ал. 8 става ал. 10 и в нея думите „по ал. 7” се заменят с „по ал. 9”.

9. Досегашните ал. 9 и 10 стават съответно ал. 11 и 12.

10. Създава се ал. 13:

„(13) Размерът на пенсията по чл. 68а се намалява с 0,4 на сто за всеки недостигащ месец до навършване от лицето на възрастта му по чл. 68, ал. 1.”

§ 22. В чл. 75 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 се създава изречение второ:

„След 31 декември 2016 г. процентът за всяка година осигурителен стаж нараства от първо число на всяка следваща календарна година с процент, определен съгласно чл. 70, ал. 1.”

2. В ал. 4, т. 1-3 думите „по чл. 70, ал. 7” се заменят с „по чл. 70, ал. 9”.

§ 23. В чл. 79 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) След 31 декември 2016 г. коефициентите по ал. 1, т. 1-3 нарастват от първо число на всяка следваща календарна година с процент, определен съгласно чл. 70, ал. 1.”

2. Досегашните ал. 2 става ал. 3 и в нея думите „по чл. 70, ал. 7” се заменят с „по чл. 70, ал. 9”.

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 24. В чл. 81, ал. 2 думите „по чл. 70, ал. 7” се заменят с „по чл. 70, ал. 9”.

§ 25. В чл. 102 се създава ал. 6:

„(6) При преизчисляване на пенсиите по чл. 68а размерът на намалението им по чл. 70, ал. 13 не се променя.”

§ 26. В чл. 124 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Допълнителното задължително пенсионно осигуряване се осъществява при условията и по реда на този дял въз основа на сключен договор на осигуреното лице с пенсионноосигурително дружество или въз основа на служебно разпределение при условията на чл. 137, ал. 4 и чл. 140, ал. 4.”

2. В ал. 2 след думата „договор“ се добавя „или от датата на служебното разпределение във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване“.

§ 27. Създава се чл. 124а:

„Избор за възобновяване осигуряването на лицата по чл. 4б, ал. 1 в универсален пенсионен фонд

Чл. 124а. (1) Лицата по чл. 4б, ал. 1, които са избрали да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, могат да изберат да възобновят осигуряването си в универсален пенсионен фонд не по-късно от 5 години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 и ако не им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

(2) Лицата по ал. 1 могат да упражнят правото си на избор след изтичане на една година от избора по чл. 4б, ал. 1.

(3) Осигуряването по ал. 1 възниква от първо число на месеца, следващ месеца на избора.

(4) Изборът на осигуряване, редът и начинът за събиране и разпределение на увеличената осигурителна вноска за лицата по ал. 1 се уреждат с наредбата по чл. 179, ал. 3 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.“

§ 28. В чл. 125, ал. 1 т. 1 се изменя така:

„1. задължителностнаучастието сизключение на лицата, осигуряващи се по реда на чл. 4б, ал. 1 и/или чл. 4в, ал. 1 във фонд „Пенсии“;“.

§ 29. В чл. 127 ал. 3, 6, 7 и 8 се отменят.

§ 30. В чл. 129 се създават ал. 12-19:

„(12) При промяна на осигуряването от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, натрупаните средства в индивидуалната партида на осигурените лица постъпват в Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система.

(13) Натрупаните средства в индивидуалната партида на осигурените лица по ал. 1 се превеждат от съответния универсален пенсионен фонд по сметка на Националната агенция за приходите в 6-месечен срок от възникване на осигуряването във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“.

(14) При промяна на осигуряването от фонд „Пенсии“, съответно от фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, в универсален пенсионен фонд, ако за лицето има преведени средства в Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система, същите се прехвърлят по индивидуалната му партида в избрания от него универсален пенсионен фонд.

(15) При отпускане на пенсия по дял I на Кодекса за социално осигуряване на лице, за което са прехвърлени средства по реда на ал. 1, същите се прехвърлят във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, на държавното обществено осигуряване.

(16) Операциите по ал. 12-15 са за сметка на бюджетните взаимоотношения с централния бюджет и/или на финансиране по 154, ал. 16 от Закона за публичните финанси.

(17) Натрупаните средства по индивидуалните партиди на лицата по чл. 4в, ал. 1 се превеждат във фонд „Пенсии“ в 6-месечен срок от избора.

(18) Министърът на финансите определя реда и начина за извършването и отчитането на операции по сметки на Националната агенция за приходите, централния бюджет, Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система и бюджета на държавното обществено осигуряване, произтичащи от прилагането на ал. 12-15.

(19) Редът и начинът за прехвърлянето на натрупаните средства по ал. 13, 14 и 16 и обменът на информацията (данните) се уреждат с наредбата по чл. 179, ал. 3 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.“

§ 31. В чл. 137 се правят следните изменения:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Осигурените лица участват в универсален пенсионен фонд чрез индивидуално заявление до пенсионноосигурителното дружество, подадено в срок до три месеца от първоначалното възникване на задължение за осигуряване. Индивидуално заявление до пенсионноосигурително дружество се подава и от лицата по чл. 124а, ал. 1. Редът за подаване на заявлението и изискванията към формата и съдържанието му се определят с наредба на комисията.“

2. Алинея 4 се изменя така:

„(4) За лицата, които не са избрали универсален пенсионен фонд по реда на ал. 3, се извършва служебно разпределение по регистрираните универсални фондове по начин и по ред, определени от Националната агенция за приходите и от комисията.“

§ 32. В чл. 139, ал. 1, т. 2 думата „пожизнено“ се заличава и числото „70,99“ се заменя с „89,99“.

§ 33. В чл. 142, ал. 1, т. 2 думата „пожизнено“ се заличава и числото „70,99“ се заменя с „89,99“.

§ 34. В чл. 157 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, т. 1 буква „г“ се отменя.

2. В ал. 3:

а) в т. 1 думите „а от 1 януари 2017 г. - 2,8 на сто“ и запетаята пред тях се заличават;

б) в т. 2 думите „а от 1 януари 2017 г. - 4,2 на сто“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 35. Член 168 се изменя така:

„Право на професионална пенсия

Чл. 168. (1) От 1 януари 2016 г. осигурените лица в професионален пенсионен фонд придобиват право на пенсия за ранно пенсиониране при:

1. не по-малко от 10 години осигурителен стаж след 31 декември 1999 г. при условията на първа категория труд и възраст, 10 години по-ниска от възрастта им по чл. 68, ал. 1;

2. не по-малко от 15 години осигурителен стаж след 31 декември 1999 г. при условията на втора категория труд или при условията на първа и втора категория труд и възраст, 5 години по-ниска от възрастта им по чл. 68, ал. 1.

(2) При преценяване правото на пенсия по ал. 1 осигурителният стаж от първа категория труд допълва осигурителния стаж от втора категория труд без превръщане.

(3) Пенсията по ал. 1 се изплащат до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 и не може да се получава заедно с пенсия за трудова дейност или със социална пенсия за инвалидност по част първа.

(4) Наличието на изискуемия осигурителен стаж се доказва с удостоверение от Националния осигурителен институт.”

§ 36. В чл. 355, ал. 1 думите „чл. 6, ал. 8“ се заменят с „чл. 6, ал. 9“.

§ 37. В Преходните и заключителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 46 ал. 5 се изменя така:

„(5) При отпускане на пенсия по чл. 168 Националният осигурителен институт превежда прехвърлените на основание § 4а, ал. 1 средства от професионалния пенсионен фонд, в който лицето е било осигурено към 31 декември 2010 г., и постъпилите осигурителни вноски във фонд „Пенсии“ след тази дата до 17 юни 2011 г. включително, по сметката на професионалния пенсионен фонд, който отпуска пенсията. Средствата се прехвърлят в 14-дневен срок от уведомяването на Националният осигурителен институт, че е отпускната пенсия от професионален пенсионен фонд.”

2. Параграф 5 се отменя.

3. В § 6, ал. 1 след думите „35 на сто“ се поставя запетая, добавя се „а от 1 юли 2019 г. – 40 на сто“ и се поставя запетая.

4. В § 22:

а) в ал. 1 думите „до трансформирането му в универсален пенсионен фонд“ се заличават;

б) алинеи 2-7 се отменят.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 38. (1) Пенсиите за осигурителен стаж и възраст на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1-4 и 6 и чл. 4а, осигуряването на които е прекратено след придобиване на правото на пенсия, но не по-късно от 31 декември 2014 г., се отпускат от датата на прекратяване на осигуряването, ако заявлението с необходимите документи е подадено в 6-месечен срок от тази дата. Ако заявлението е подадено след изтичане на 6-месечния срок от прекратяване на осигуряването, пенсиите се отпускат от датата на подаване на заявлението.

(2) Лицата с отпускати пенсии за осигурителен стаж и възраст при условията на чл. 94, ал. 1 по заявления, подадени след 31 декември 2014 г., могат в 6-месечен срок от обнародването на закона да поискат пенсиите да им бъдат отпускати при условията на ал. 2.

§ 39. За осигурените лица, родени след 31 декември 1959 г., за които е възникнало първоначално задължение за осигуряване след 31 декември 2014 г. до влизането в сила на този закон, се извършва служебно разпределение по регистрираните универсални фондове по начин и по ред, определени от Националната агенция за приходите и от комисията по чл. 120б, ал. 2.

§ 40. От 1 юли 2015 г. лицата по чл. 69, които имат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия, могат да се пенсионират, без да се изисква освобождаване от служба, съответно – уволнение или прекратяване на правоотношението.

§ 41. Лицата по чл. 69, които до 31 декември 2015 г. имат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия, могат да се пенсионират без оглед на възрастта до 31 декември 2018 г.

§ 42. Лицата, на които е отпусната пенсия от държавното обществено осигуряване с начална дата до 31 декември 2015 г. и с намален индивидуален коефициент съгласно отменената ал. 3 на чл. 127, могат да поискат преизчисляването ѝ, ако в едногодишен срок от влизане в сила на този закон изберат да прехвърлят средствата от индивидуалните си партии в универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии” на държавното обществено осигуряване. В този случай пенсията се преизчислява от първо число на месеца, следващ този, през който е направен изборът. Осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване след преизчисляването на пенсията се превеждат във фонд „Пенсии”.

§ 43. (1) От 2017 г. до годината, в която процентът по чл. 70, ал. 1 достигне 1,5, пенсиите не се осъвременяват по чл. 100.

(2) Пенсиите, отпуснати с начална дата до 31 декември на годината, в която процентът по чл. 70, ал. 1 достига 1,5, се преизчисляват ежегодно от 1 юли на всяка календарна година, следваща годината на отпускането на пенсията, със съответния процент по чл. 70, ал. 1, изречение второ. Пенсиите за трудова злополука и професионална болест се преизчисляват ежегодно от 1 юли на всяка календарна година, като коефициентът по чл. 79, ал. 1, т. 1-3 се увеличава с процента по чл. 70, ал. 1, изречение второ.

§ 44. В Закона за Държавният фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 99 от 2009 г. и бр. 15 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 1 се създава ал. 4:

„(4) Във фонда се съхраняват и преведените средства по чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване.“

2. В чл. 13, ал. 1, т. 1 след думата „депозити“ се добавя „и други сметки“.

3. В чл. 22 ал. 1-4 се изменят така:

„(1) Средствата на фонда се използват единствено за инвестиране с цел извличане на доходност и трансфериране на средства за бюджета на държавното обществено осигуряване за покриване на разходи за пенсии на фонд „Пенсии“, съответно на фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, както и за възстановяване на прехвърлени средства в случаите по чл. 129, ал. 14 от Кодекса за социално осигуряване, включително за разходи за пенсии при отпускане на пенсия по дял I на Кодекса за социално осигуряване на лица, за които са преведени средства за фонда съгласно чл. 129, ал. 12 и 13 от Кодекса за социално осигуряване.

(2) Трансферирането, както и възстановяването на прехвърлени средства по ал. 1 се извършва от сметката на фонда чрез централния бюджет и от съответните сметки на Националния осигурителен институт и на Националната агенция за приходите.

(3) Не се допуска директно трансфериране на средства от фонда към сметки на държавното обществено осигуряване, както и директни разплащания от сметки на фонда за разходи на държавното обществено осигуряване и възстановяване на прехвърлени средства по чл. 129, ал. 14 от Кодекса за социално осигуряване.

(4) От сметките на фонда не могат да се извършват други плащания освен инвестирането на средствата и операциите по ал. 2 и 6.“

§ 45. В Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 105 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 30, 33, 34, 59, 63, 73, 80, 82, 86, 95 и 105 от 2006 г., бр. 46, 52, 53, 57, 59, 108 и 109 от 2007 г., бр. 36, 69 и 98 от 2008 г., бр. 12, 32, 41 и 93 от 2009 г., бр. 15, 94, 98, 100 и 101 от 2010 г., бр. 14, 31, 77 и 99 от 2011 г., бр. 26, 38, 40, 82, 94 и 99 от 2012 г., бр. 52, 98, 106 и 109 от 2013 г., бр. 1 от 2014 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2014 г. - бр. 14 от 2014 г.; изм. и доп., бр. 18, 40, 53 и 105 от 2014 г. и бр. 12 и 14 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 128 ал. 3 се изменя така:

„(3) Искания за недължимо платени или събрани суми за допълнително задължително пенсионно осигуряване се разглеждат само до размера на наличните средства в индивидуалната партида на лицето в пенсионноосигурителното дружество или до размера на средствата в Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система. В останалите случаи отношенията се уреждат между пенсионноосигурителното дружество, осигурителя и осигуреното лице.“

2. В чл. 179 ал. 2 и 3 се изменят така:

„(2) Националната агенция за приходите превежда вноските за допълнително задължително пенсионно осигуряване в срок до 30 дни от постъпването им от специализираната сметка по сметка на съответния пенсионен фонд, посочена от пенсионноосигурителното дружество, което го управлява. В същия срок по сметка на Националния осигурителен институт се превежда и увеличената осигурителна вноска за лицата по чл. 4б, ал. 1 и чл. 4в, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване.

(3) Редът за избор на осигуряване, внасяне, разпределяне на задължителните осигурителни вноски и обменът на информацията се уреждат с наредба, приета от Министерския съвет.“

§ 46. В чл. 40, ал. 1 от Закона за здравното осигуряване (обн., ДВ, бр. 70 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 93 и 153 от 1998 г., бр. 62, 65, 67, 69, 110 и 113 от 1999 г., бр. 1 и 64 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г., бр. 1, 54, 74, 107, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 50, 107 и 114 от 2003 г., бр. 28, 38, 49, 70, 85 и 111 от 2004 г., бр. 39, 45, 76, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г., бр. 17, 18, 30, 33, 34, 59, 80, 95 и 105 от 2006 г., бр. 11 от 2007 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 26 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 31, 46, 59, 97, 100 и 113 от 2007 г., бр. 37, 71 и 110 от 2008 г., бр. 35, 41, 42, 93, 99 и 101 от 2009 г., бр. 19, 26, 43, 49, 58, 59, 62, 96, 97, 98 и 100 от 2010 г., бр. 9, 60, 99 и 100 от 2011 г. бр. 38, 60, 94, 101 и 102 от 2012 г., бр. 4, 15, 20, 23 и 106 от 2013 г., бр. 1, 18, 35, 53, 54 и 107 от 2014 г. и бр. 12 от 2015 г.) се правят следните изменения:

1. В т. 2 думите „чл. 6, ал. 8“ се заменят с „чл. 6, ал. 9“.

2. В т. 6 думите „чл. 6, ал. 10“ се заменят с „чл. 6, ал. 11“.

§ 47. В чл. 183, ал. 3 от Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 53 от 2014 г.; изм. и доп., бр. 98 и 107 от 2014 г. и бр. 14 и 24 от 2015 г.) след думите „държавните служители“ се добавя „по чл. 142, ал. 1, т. 1“.

§ 48. В 6-месечен срок от влизането в сила на този закон ръководителите на ведомствата, за чиито служители е приложим чл. 69 от КСО, правят пред Министерския съвет мотивирано предложение за промени в нормативната уредба за диференциране на длъжностите по съответните закони съобразно характера и особените условия на труд с оглед ползване на права за ранно пенсиониране от лицата, които ги заемат.

§ 49. Законът влиза в сила от 1 януари 2016 г. с изключение на:

1. Параграф 2 относно разпоредбата на чл. 4а, ал. 3, т. 6, § 3, § 5 относно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 10, § 21, т. 5-9, § 26-31, § 38-42, § 44-46.

2. Параграф 47, който влиза в сила от 1 април 2015 г.

Законът е приет от 43-ото Народно събрание на 2015 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Щецка Цачева)

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

Със законопроекта се създава правна рамка на усъвършенствания пенсионен модел, въвеждат се краткосрочни и дългосрочни мерки за финансова стабилност на пенсионната система и за подобряване адекватността на пенсиите.

Предлагат се промени, водещи до нарастване на приходите в осигурителната система и ограничаване на разходите в нея, което ще доведе до намаляване на зависимостта от държавния бюджет. В тази връзка е предложението за повишаване размерите на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ с 2,0 процентни пункта, като увеличението е за 2017 г. и 2018 г. с по един процентен пункт. Целта е да се намали недостигът от средства за финансирането на държавните пенсии и субсидирането на бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) от държавния бюджет.

В резултат от увеличението на осигурителните вноски допълнителните приходи за фонд „Пенсии“ на ДОО за 2017 г. ще са 234,9 млн. лв. и за 2018 г. ще са 481,4 млн. лв. Допълнителните приходи за ДОО в 2018 г. се оценяват на около 0,5 на сто от brutния вътрешен продукт (БВП).

С оглед да не се допусне нарастване на общата данъчно-осигурителна тежест се отменя предвиденото увеличаване на осигурителната вноска за универсален пенсионен фонд от 5 на 7 на сто от 1 януари 2017 г.

В законопроекта се предлагат и промени, водещи до оптимизиране на разходите в осигурителната система чрез въвеждане на по-строги и по-справедливи условия за достъп до пенсии.

Предвижда се плавно увеличаване и постепенно изравняване на стандартната пенсионна възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО на жените и мъжете през 2037 г. - на 65-годишна възраст, като първоначално възрастта за пенсиониране на жените нараства с по 2 месеца всяка календарна година до 2029 г., а от 2030 г. – с по 3 месеца до 2037 г. Предложението за мъжете е възрастта за пенсиониране да нараства също първоначално с по 2 месеца през 2016 г. и 2017 г., а от 2018 г. да продължи да нараства с по 1 месец всяка календарна година до 2029 г. След достигане на 65-годишна възраст за мъжете и жените ще се въведе автоматичен механизъм за повишаване на възрастта за пенсиониране спрямо промените в продължителността на живота.

Изискуемият осигурителен стаж за пенсиониране по чл. 68, ал. 2 от КСО за работещите при условията на трета категория труд също нараства - с по 2 месеца годишно до достигане през 2027 г. на 40 години за мъжете и на 37 години за жените.

Плавно се увеличава възрастта за пенсиониране на мъжете и жените при недостатъчен осигурителен стаж (при не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж) до достигане на 67 години през 2029 г., като през 2016 г. и 2017 г. нараства с по 2 месеца, а от 2018 г. продължава да нараства с по 1 месец всяка календарна година (чл. 68, ал. 3 от КСО).

Плавното увеличение на възрастта и стажа по чл. 68 от КСО в края на периода на нарастване през 2037 г. ще доведе до постепенно намаление на разходите за пенсии с около 0,5 на сто от БВП.

Предложените промени за повишаване на възрастта и необходимия стаж за пенсиониране при лицата от масовата трета категория труд са релевантни от гледна точка на предизвикателствата пред икономиката както в средносрочен, така и в дългосрочен аспект. По данни от наблюдението на работната сила през 2014 г. икономически активното население отчете намаление, след като през предходните две години се стабилизира и увеличи. А това в условията на входящ поток от страна на обезкуражените и започналото възстановяване в търсенето на труд показва негативен ефект от демографските тенденции в

страната. Повишението на работната сила в групата 55-64 години не беше достатъчно, за да компенсира все по-малкия входящ поток от младите възрастови кохорти, най-вероятно повлияно и от замразяването на възрастта и стажа за пенсиониране през годината. В допълнение според данните на Националния осигурителен институт (НОИ) броят на новите пенсионери през 2014 г. е нараснал с 22.2 на сто спрямо 2013 г. - до 99,4 хил. души, за разлика от предходната година, когато възрастта и осигурителният стаж за пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2 от КСО бяха повишени с по 4 месеца и броят на новите пенсионери беше с 9,5 на сто по-малко в сравнение с 2012 г.

Предвид импликациите, които има демографското развитие както върху стабилността на социално-осигурителната система, така и върху потенциала за икономически растеж, повишаването на възрастта за пенсиониране и по-дългият трудов живот биха облекчили до известна степен негативното демографско влияние.

С новата разпоредба на чл. 68а от КСО се въвежда възможност за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст в намален размер на лица, на които не достигат до 12 месеца възраст, които имат изискуемия осигурителен стаж, като пенсията им се намалява пожизнено с по 0,4 на сто за всеки месец недостигаща възраст. Очакваният ефект е увеличение в броя на новоотпуснатите пенсии с около 11,4 хил. пенсионери. Необходимите допълнителни средства за 2016 г. са около 32,0 млн. лв. В бъдеще разходите за тези пенсии ще се увеличават поради ефекта на натрупване на по-високия брой новоотпуснати пенсии. От актюерска гледна точка размерът на намалението с 0,4 на сто за всеки недостигащ месец е коректно, тъй като общата сума на пенсиите, която би получило лицето до края на живота си в случай на пенсиониране при навършване на законовата пенсионна възраст и в случай на пенсиониране с една година по-рано, но с намален размер, е приблизително еднаква.

Трайно се урежда и правото на пенсия за учителите, като условията за пенсионирането им се включват в основните текстове на законопроекта.

Предлага се от 1 януари 2016 г. да се въведе възраст за пенсиониране на лицата по чл. 69 от КСО (работещите в сектор „Отбрана и сигурност“). Предложената възраст е 52 години и 10 месеца и е равна на предвидената за работещите при условията на първа категория труд, като се предвижда плавно ѝ повишаване с по 2 месеца за всяка календарна година до достигане на 55-годишна възраст за лицата по чл. 69, ал. 1, 2, 3 и 6 (военнослужещите, държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи и др.) и - 45-годишна възраст за лицата по чл. 69, ал. 4 и 7 (парашутисти, водолази и др.).

Предложението се прави, тъй като пенсиите за осигурителен стаж и възраст от ДОО се отпускат при настъпване на осигурителния риск „старост“, и при условие че лицето има определения от закона осигурителен стаж. В тази връзка е необходимо по отношение на всички лица да бъде въведено изискване за определена минимална възраст, след навършването на която може да бъде отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Въвеждането на възраст за пенсиониране на лицата по чл. 69 от КСО е свързано и с изпълнение на препоръките на Съвета на Европейския съюз за ограничаване на възможностите за ранно пенсиониране. Мярката ще доведе и до по-продължително и по-пълноценно използване на капацитета и опита на работещите в специалните ведомства.

За лицата по чл. 69 от КСО, които до 31 декември 2015 г. имат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия (27 години общ осигурителен стаж, от които две трети действителен), е предвидено да могат да се пенсионират без оглед на възрастта до 31 декември 2018 г. Очакваният ефект от въвеждането на възраст за пенсиониране на лицата по чл. 69 от КСО е в намаление на разходите за пенсии с около 4,1 млн. лв. за 2016 г.

С посочените по-горе мотиви се въвежда и възраст за пенсиониране на лицата, работили като балерина, балетист или танцьор в културни организации.

Във връзка с отпадналото през 2015 г. изискване за прекратяване на осигуряването при отпускане на пенсиите за осигурителен стаж и възраст се предлага аналогична промяна да

бъде приета от 1 юли 2015 г. и по отношение на военнослужещите, държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи и останалите лица по чл. 69 от КСО. По този начин ще се създаде равнопоставеност с всички други категории осигурени лица, за които отпадна изискването за прекратяване на осигуряването при отпускане на пенсия; ще се даде възможност на лица, придобили в миналото изискуемия осигурителен стаж по чл. 69 от КСО, да се пенсионират при тези условия, въпреки че в момента не работят във военнизираните ведомства. При отпадане на изискването за прекратяване на осигуряването при пенсиониране ще се създаде възможност за лицата, освободени от служба поради навършване на пределна възраст, да работят на всяко друго място, докато навършат изискуемата възраст за пенсиониране по чл. 69 от КСО, без да загубят правото си на пенсия по тази разпоредба.

Предвиждат се промени и по отношение на условията за пенсиониране на работещите при условията на първа и втора категория труд. За лицата, работили при условията на вредни и тежки условия на труд, които нямат право на професионална пенсия от професионален пенсионен фонд, но отговарят на определени условия, посочени в новия чл. 69б от КСО, се предвижда възможност да получат пенсия от ДОО. В тази група лица попадат преди всичко тези, които имат категориен стаж преди 2000 г., поради което не са осигурявани в професионални пенсионни фондове, както и тези, които имат смесен категориен стаж – преди и след 2000 г.

За придобиване право на пенсия по този ред е необходимо лицата да са работили не по-малко от 10 години при условията на първа категория труд или 15 години при условията на втора категория труд, да имат сбор от осигурителния стаж и възрастта 94 за жените и 100 за мъжете, както и да са навършили възраст, която плавно се увеличава до достигане на 55-годишна възраст за жените и мъжете, работещи при условията на първа категория труд, и 60-годишна възраст за работещите при условията на втора категория труд.

Запазва се съществуващият към момента по-благоприятен режим за пенсиониране на лицата, работещи при условията на чл. 104, ал. 3 от КСО (работещите под земята), като по отношение на тях също се предвижда плавно повишаване на изискуемата възраст за пенсиониране.

Очакваният ефект е увеличаване на разходите за пенсии с около 20,8 млн. лв. за 2016 г., 62,2 млн. лв. за 2017 г. и 107,4 млн. лв. за 2018 г. Прогнозата предполага, че всички, работещи при условията на първа и втора категория труд, ще изберат ранно пенсиониране от ДОО в последната година от осигуряването си. Посочените ефекти ще се намалят с общата стойност на прехвърлените средства от индивидуалните партии на тези лица във фонд „Пенсии“ на ДОО.

С оглед недопускане на възможност за ползване на повече права, отколкото е осигурителният принос на лицата, се премахва възможността за зачитане на осигурителен стаж 4 години за 5 години при осигуряване на повече от едно основание.

Предлагат се и промени, свързани с подобряване на адекватността на пенсиите. От 1 януари 2019 г. индивидуалният коефициент при изчисляване на размера на пенсията по чл. 70 от КСО ще се определя като средноаритметично на месечните индивидуални коефициенти. По този начин по-точно се отчита приносът на лицето в осигурителната система; методът е равносилен на индексация на миналите доходи на лицето с ръста на средния осигурителен доход; изглаждат се и отклоненията на личния от средния осигурителен доход – в сравнение със сега действащия метод по КСО, той не е толкова чувствителен към доходите в края на кариерата, а отразява равномерно приноса през целия осигурителен стаж.

От 1 януари 2019 г. от формулата за определяне размера на пенсията при изчисляване на индивидуалния коефициент по чл. 70, ал. 3 от КСО отпада доходът на лицето, върху който са внесени осигурителни вноски за периода от три години по избор преди 1997 г. Тъй като Регистърът на осигурените лица в Националния осигурителен институт функционира от 1997 г., за лицата ще отпадне необходимостта да представят удостоверения за осигурителен стаж и за осигурителен доход. Към настоящия момент това е необходимо, тъй като за

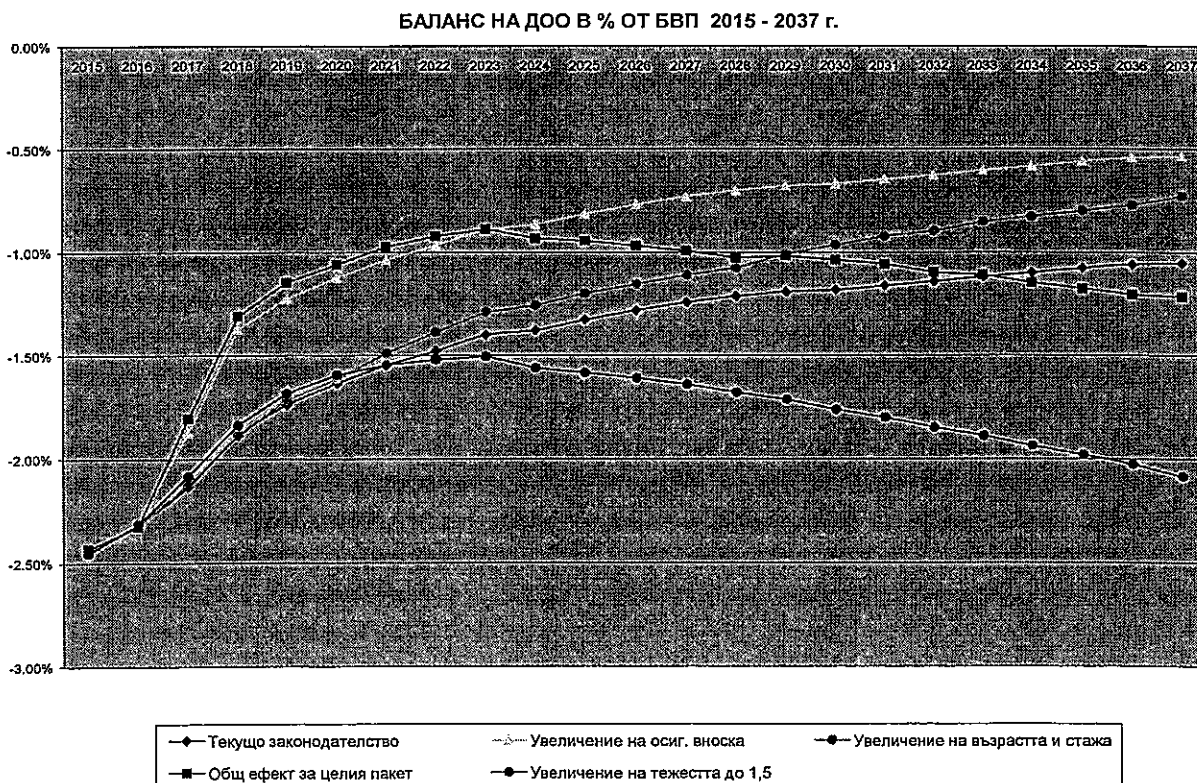
периодите преди 1997 г. не се съдържа такава информация в регистъра. С приемането на промяната се създават възможности за подаване на заявление за пенсия по електронен път, пестят се време и разходи на осигурените лица, работодателите и на Националния осигурителен институт при отпускане на пенсиите. Отпадането на трите години по избор се очаква да доведе до опростяване на административния процес по изчисляване и отпускане на пенсията, като промяната е предвидена да влезе в сила от 2019 г., когато тяхното влияние ще бъде по-слабо.

От 1 януари 2017 г. започва постепенно увеличаване на тежестта на една година осигурителен стаж при изчисляване размера на пенсиите (както за новоотпуснатите, така и за вече отпускнатите пенсии) с размер – минимум размера на швейцарското правило, до достигане на 1,5 на сто. По този начин ще се преизчисляват и вече отпускнатите пенсии, вместо те да бъдат осъвременявани на основание разпоредбата на чл. 100, ал. 1 от КСО. Очакваният ефект е в намаление на разходите спрямо текущото законодателство за 2017 г. и 2018 г., съответно с 10,0 млн. лв. и 5 млн. лв., но през следващите години разходите за пенсии ще растат и при достигане на тежест 1,5 на сто размерите на новоотпуснатите пенсии ще са с 25 на сто по-високи спрямо размерите с тежест 1,2 на сто по текущо законодателство. В дългосрочен план тази мярка ще увеличи разходите за пенсии спрямо действащото законодателство с около 1,5 на сто от БВП.

Предлага се максималният размер на новоотпуснатите пенсии да отпадне от 1 януари 2019 г. – така, както е предвидено съгласно действащата разпоредба на § 6, ал. 1 от Преходните и заключителните разпоредби на КСО. По отношение на отпускнатите до 31 декември 2018 г. пенсии се предлага плавно повишаване на максималния им размер - от 35 на 40 на сто от максималния осигурителен доход. Очакваният ефект от повишаване на максималния размер на вече отпускнатите пенсии е увеличение на разходите за пенсии с около 12 млн. лв. за 2019 г.

Ефектът от прилагането на предложения пакет от мерки върху баланса на ДОО за периода 2015–2037 г., когато се достига до предвидената в проектозакона пределна пенсионна възраст за всички категории осигурени лица, е показан на следващата графика.

Фигура 1. Баланс на фондовете на ДОО като процент от БВП за периода 2015–2037 г.

Резултатите от дългосрочната прогноза показват, че системата ще остане на дефицит през целия период от 2015 г. до 2037 г., който в началото на периода е около 2,4 на сто от БВП. В резултат на прилагането на предложения пакет от мерки за усъвършенстване на пенсионния модел и за развитие на пенсионната система след 2015 г. може да се очаква съществено подобряване на баланса на ДОО, което продължава до 2023 г., когато дефицитът достига най-ниските си стойности от около 0,9 на сто от БВП. След 2023 г. дефицитът на ДОО започва да нараства и в края на прогнозния период достига нива от около 1,2 на сто от БВП.

Най-съществен положителен ефект върху баланса на ДОО оказват увеличението на размерите на осигурителните вноски и ограничаването на възможностите за ранно пенсиониране от ДОО за работещите при условията на първа и втора категория труд, както и въвеждането на изискване за навършена възраст при пенсионирането на служителите от Министерството на отбраната и Министерството на вътрешните работи.

В периода 2015-2033 г. финансовият ефект от предложения пакет от мерки е положителен, което се изразява в по-ниския размер на дефицита в сравнение със сега действащото законодателство. След 2033 г. се наблюдава известно увеличение на дефицита на ДОО при прилагането на пакета от мерки, което се дължи на по-високите размери на пенсиите. В сравнение с текущото законодателство, при което тежестта на една година стаж се увеличава от 1,1 на 1,2 от 2017 г. само за новоотпуснатите пенсии, в предложения пакет тя нараства до 1,5 за всички пенсии, което води до известно влошаване на баланса на системата, но от друга страна съществено подобрява адекватността на пенсиите.

Със законопроекта се предлагат промени за запазване и усъвършенстване на тристълбовия пенсионен модел, като се доизграждат и разширяват направените от 1 януари 2015 г. промени, предвиждащи възможност за свободен избор на лицата, родени след 31 декември 1959 г., да се осигуряват задължително за допълнителна пенсия в универсален пенсионен фонд (УПФ) или само за пожизнена пенсия в държавното обществено осигуряване (ДОО), като се предвижда изборът да не е еднократен (но да се прави не по-късно от пет години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО); при първоначално възникване на осигуряването се предвижда вместо увеличената осигурителна вноска да постъпва във фонд „Пенсии“, тя да постъпва в избран универсален пенсионен фонд, като в случай че лицето не избере фонд в срок от 3 месеца, се извършва служебно разпределение в УПФ. Натрупаните средства по индивидуалните партии на лицата, избрали осигуряване само във фондовете на ДОО, ще се прехвърлят в т.нар. Сребърен фонд. В тази връзка с § 44 от Преходните и заключителните разпоредби на законопроекта се правят необходимите промени в Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система.

Извършеният анализ по отношение на оценките за размера на новоотпуснатите пенсии с предложенията за промени в законопроекта сочи следното:

1. Основни допускания и използвани данни

1.1. Прогноза на НОИ за среден осигурителен доход (СОД) за страната за периода 2015-2041 г., който съвпада със средния личен осигурителен доход.

1.2. Изчислен е хипотетичен размер на натрупаната партида в универсален пенсионен фонд (УПФ) на лице, чийто доход е равен на средния осигурителен доход.

1.3. Разгледани са два варианта за доходност на УПФ за прогнозния период. Първият сценарий се базира на 5.6 на сто постигната доходност, която е определена въз основа на исторически данни като геометрична средна от претеглената нетна годишна доходност за периода 2002-2014 г. При втория сценарий - с 3.6 на сто доходност, е направено допускане за конвергенция към средната доходност от 5-годишни геометрични средни доходности за страни от ЕС-10, за които са намерени налични данни към декември 2014 г. (Естония, Полша, Словения, Чехия и Словакия) с източник ОИСР.

1.4. Приема се, че доходността зависи от структурата на портфейла и развитието на финансовите пазари. Законово определените лимити за структурата на портфейла на УПФ не се променят.

1.5. Пенсионно-осигурителните дружества (ПОД) събират такса от 5 на сто върху вноските за пенсионно осигуряване и 1 на сто инвестиционна такса върху натрупаните активи.

1.6. Оценката за средния размер на новоотпуснатата пенсия се отнася за лице от мъжки пол, работещо в условията на трета категория труд.

1.7. Остатъчният живот след пенсиониране на лице от мъжки пол е приблизително 15 години съгласно биометричните таблици, които Комисията за финансов надзор (КФН) одобрява ежегодно.

1.8. Техническият лихвен процент, използван при пресмятане на анюитетните пенсионни плащания, се запазва постоянен в размер на 3 на сто годишно по данни на КФН.

1.9. Изплащането на пенсии от УПФ започва през 2025 г., когато се очаква да се пенсионираат лицата от мъжки пол, родени през 1960 г. и имащи задължението да се осигуряват в ДЗПО.

1.10. За изчисляване на пенсията от II стълб е приложена формулата за IV сложнолихвен фактор $P = i \cdot A / [1 - (1+i)^{-N}]$, където i = лихвен процент/12, A - натрупана партида, N - брой на периоди за получаване.

1.11. Динамиката на нетните активи на УПФ не включва изходящ поток за изплащане на пенсиите поради наследствения характер на партидите.

2. Оценяване на среден размер на новоотпуснатата пенсия

В процеса на оценяване на средния размер на новоотпуснатата пенсия са разгледани две групи лица: 1. осигуряващо се лице, което е родено през 1960 г. и 2. лице, което навлиза в осигурителната система през 2002 г. По отношение на разгледаните две групи лица са представени четири сценария за изчисляване на средния размер на новоотпуснатата пенсия. Базисният сценарий е изготвен при запазване на текущото законодателство по отношение на параметрите, свързани с пенсионната система. Вторият сценарий взема предвид предложенията за промени по отношение на възрастта за пенсиониране и осигурителния стаж, тежестта на една година осигурителен стаж и размера на вноските за фонд „Пенсии“ към ДОО. В допълнение са представени още два сценария, които отчитат различни допускания за промените на вноските за фонд „Пенсии“, при запазване на останалите предложения за промени.

2.1. Лице, което влиза в осигурителната система през 2002 г. и се осигурява непрекъснато.

Разгледано е лице от мъжки пол, което влиза в осигурителната система през 2002 г. и се осигурява непрекъснато за период от 40 г. до 2041 г. включително.

Базов сценарий:

Текущото законодателство по отношение на параметрите, свързани с пенсионната система, включва:

- Вноските за пенсионно осигуряване се запазват постоянни през разглеждания период в размер 12,8 на сто от СОД за ДОО и 5 на сто от СОД за УПФ.

- Тежестта за една година осигурителен стаж остава постоянна за периода 2017-2042 г. в размер 1,2 на сто.

- Условията, на които трябва да отговаря лице от мъжки пол, за да придобие право на пенсия, са навършена минимална пенсионна възраст 65 г. и стаж 40 г.

Представените три алтернативни сценария се характеризират с едни и същи промени по отношение на тежестта за всяка година осигурителен стаж, която се очаква да се повиши от 1.2 на сто на 1.5 на сто през 2042 г. Предложените промени по отношение на условията, на които трябва да отговаря дадено лице, за да придобие право на пенсия, касаят периода 2016-2039 г. и няма да променят изискванията за минимална пенсионна възраст и осигурителния

стаж на лице, което ще се пенсионира през 2042 г. Разликите в трите сценария са свързани с промяна в размера на вноските за фонд „Пенсии“ към ДОО, както следва:

Сценарий 2:

Плавно увеличение на осигурителните вноски за фонд „Пенсии“ към ДОО с 0,5 процентни пункта (п.п.) през 2017, 2019, 2021, 2023, 2025, 2027 и 2028 г., като общото нарастване възлиза на 3.5 п.п.

Сценарий 3:

Увеличение на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ към ДОО с 2 п.п от 1 януари 2017 г.

Сценарий 4:

Увеличение на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ към ДОО с 1 п.п от 1 януари 2017 г. и 1 п.п от 1 януари 2018 г.

Оценката за размера на новоотпуснатата пенсия през 2042 г. в базовия сценарий показва, че разглежданото лице ще получава по-висока пенсия при осигуряване едновременно в първи и втори стълб и в двата сценария за доходност на УПФ. Лицето би получавало по-висока пенсия, ако се осигурява само в първи в стълб, в случай че постигнатата номинална доходност от УПФ е по-ниска от 3 на сто.

В останалите три сценария размерът на новоотпуснатата пенсия е по-висок спрямо базисния сценарий. Във всеки един от тях, при номинална доходност от 5.6 на сто на УПФ, разглежданото лице ще получава по-висока пенсия, ако се осигурява едновременно в първи и втори стълб. Разлика спрямо базовия сценарий се наблюдава - в по-реалистичния случай с по-ниска доходност от 3.6 на сто (при конвергенция на доходността към средни равнища в позрели икономики), когато лицето би получавало по-висока пенсия, ако се осигурява само в първи стълб.

Таблица 1. Размер на пенсията през 2042 г. при двата варианта на осигуряване и два варианта за доходност по втория стълб при осигуряване в двата стълба, в лв.

	Базисен	Сценарий 2	Сценарий 3	Сценарий 4
Осигуряване само в I стълб				
Размер на пенсията	1040.5	1300.6	1300.6	1300.6
Осигуряване в I и II стълб и доходност от 5.6%				
Размер на пенсията (общо), в т. ч.	1175.0	1396.8	1390.4	1390.7
Размер на пенсията от I стълб	785.0	1006.8	1000.4	1000.7
Размер на пенсията от II стълб	390.0	390.0	390.0	390.0
Разлика между двата варианта на осигуряване	-134.5	-96.2	-89.8	-90.1
Осигуряване в I и II стълб и доходност от 3.6%				
Размер на пенсията (общо), в т. ч.	1065.4	1287.2	1280.7	1281.1
Размер на пенсията от I стълб	785.0	1006.8	1000.4	1000.7
Размер на пенсията от II стълб	280.4	280.4	280.4	280.3
Разлика между двата варианта на осигуряване	-24.9	13.4	39.0	19.5

2.2. Лице, което е родено през 1960 г.

Разгледано е лице от мъжки пол, което е родено през 1960 г., осигурява се непрекъснато и се очаква да се пенсионира през 2025 г.

Базов сценарий:

Текущото законодателство по отношение на параметрите, свързани с пенсионната система:

- Вноските за пенсионно осигуряване се запазват постоянни през разглеждания период в размер 12.8 на сто от СОД за ДОО и 5 на сто от СОД за УПФ.

- Тежестта за една година осигурителен стаж остава постоянна за периода 2017-2042 г. в размер 1.2 на сто.

• Условието, на които трябва да отговаря лице от мъжки пол, за да придобие право на пенсия са навършена минимална пенсионна възраст от 65 г. и стаж от 40 г.

Представените три алтернативни сценария се характеризират с едни и същи промени по отношение на тежестта за всяка година осигурителен стаж, която се очаква да се повиши от 1.2 на сто на 1.45 на сто през 2025 г. Според предложените промени по отношение на условията, на които трябва да отговаря дадено лице, за да придобие право на пенсия, изискванията за лице, което ще се пенсионира през 2025 г. са навършена минимална пенсионна възраст 64 години и 7 месеца и осигурителен стаж 39 години и 6 месеца. Разликите в трите сценария са свързани с промяна на размера на вноските за фонд „Пенсии“ към ДОО, както следва:

Сценарий 2:

Плавно увеличение на осигурителните вноски за фонд „Пенсии“ към ДОО с 0,5 п.п. през 2017, 2019, 2021, 2023, 2025, 2027 и 2028 г., като общото нарастване до 2025 г. възлиза на 2,5 п.п.

Сценарий 3:

Увеличаване на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ към ДОО с 2 п.п. от 1 януари 2017 г.

Сценарий 4:

Увеличаване на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ към ДОО с 1 п.п. от 1 януари 2017 г. и с 1 п.п. от 1 януари 2018 г.

Оценката за размера на новоотпуснатата пенсия през 2025 г. в базовия сценарий показва, че разглежданото лице ще получава по-висока пенсия при осигуряване едновременно в първи и втори стълб при 5,6 на сто доходност на УПФ. В случая с по-ниска доходност от 3,6 на сто, по-висока пенсия се получава при осигуряване само в първи стълб. Това се дължи на факта, че по-краткият период на осигуряване във втори стълб се отразява в по-нисък размер на пенсията от УПФ към годината на пенсиониране. В сценариите, които включват законодателни промени по КСО, размерът на пенсията и при двата варианта на осигуряване е по-висок спрямо базисния сценарий. Разлики се наблюдават по отношение на това, че размерът на пенсията на лице, което се осигурява само в първи стълб, надвишава този, който се получава при първи и втори стълб, независимо от постигната доходност на УПФ.

Таблица 2. Размер на пенсията през 2025 г. при двата варианта на осигуряване и два варианта за доходност по втория стълб при осигуряване в двата стълба, в лв.

	Базисен	Сценарий 2	Сценарий 3	Сценарий 4
Осигуряване само в I стълб				
Размер на пенсията	506.7	604.6	604.6	604.6
Осигуряване в I и II стълб и доходност от 5.6%				
Размер на пенсията (общо), в т. ч.	511.3	595.0	596.0	596.2
Размер на пенсията от I стълб	422.1	505.8	506.8	507.0
Размер на пенсията от II стълб	89.2	89.2	89.2	89.2
Разлика между двата варианта на осигуряване	-4.6	9.6	8.6	8.4
Осигуряване в I и II стълб и доходност от 3.6%				
Размер на пенсията (общо), в т. ч.	499.4	583.1	584.1	584.3
Размер на пенсията от I стълб	422.1	505.8	506.8	507.0
Размер на пенсията от II стълб	77.3	77.3	77.3	77.3
Разлика между двата варианта на осигуряване	7.3	21.5	20.5	20.3

3. Основни изводи

Предложените законодателни промени, включително размерът на вноските за фонд „Пенсии“ към ДОО и УПФ, условията за пенсия за осигурителен стаж и възраст и размерът на тежестта за една година осигурителен стаж, влияят в посока увеличение на размера на новоотпуснатите пенсии. Това е в сила както за лицата, родени през 1960 г. (за които първи

влезе в сила осигуряването в първи и втори стълб), така и за тези, които навлизат в осигурителната система през 2002 г. Въз основа на резултатите от направените оценки може да се обобщи, че при постигане на 5,6 на сто доходност от УПФ, размерът на новоотпуснатата пенсия на лице, което се осигурява само в първи стълб ще надвишава тази, постигната в първи и втори стълб до 2029 г. включително. За лица, които се очаква да се пенсионират след 2029 г., осигуряването в двата стълба ще е свързано с по-висок размер на новоотпуснатата пенсия.

При допускане за по-ниска доходност на УПФ от 3,6 на сто размерът на пенсията, постигната в първи стълб, ще надвишава тази, постигната в първи и втори стълб през целия период от 2025-2042 г.

Във връзка с гореизложеното би могло да се обобщи, че при различни хипотези и допускания за участие в осигуряването на отделните лица и допускания за развитие на икономиката реално биха се получили различни ситуации по отношение на пенсиите на лицата от I и II стълб. Предоставената възможност на осигурените лица за многократен избор на осигуряване между I и II стълб им позволява да направят най-добрата преценка с оглед на получаване на по-добра адекватност на пенсионните им доходи. Промените разширяват възможността за нов избор на осигуряване между УПФ и фонд „Пенсии“ в рамките на 1 година след последния направен избор, което дава възможност за по-голяма гъвкавост при управлението на средствата от страна на осигурените.

За периодите, през които лицата са осигурявани в универсален пенсионен фонд, индивидуалният им коефициент се намалява на базата на съотношението между размерите на осигурителните вноски за универсален пенсионен фонд и за фонд „Пенсии“ за трета категория труд за лицата, родени преди 1 януари 1960, по ред, определен с акт на Министерския съвет, така както е предвидено в действащото законодателство. Въведена е изрична разпоредба, която предвижда, че за лицата, които са избрали да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, индивидуалният им коефициент няма да се намалява, тъй като постъпващата осигурителна вноска във фонд „Пенсии“ е в пълен размер – 17,8 на сто през 2016 г.

Предлага се принципът на свободен избор да се въведе и за ранното пенсиониране на категорийните работници, като с новата разпоредба на чл. 4в от КСО се създава възможност те да изберат да се осигуряват само във фондовете на ДОО или да се осигуряват и в професионалните пенсионни фондове. По този начин заедно с предложението, които регламентират условията за осигуряване и пенсиониране на лицата, осигурявани при условията на първа и втора категория труд, се уреждат за първи път трайно проблемите на тази категория лица и се спира процесът на непрекъснато удължаване на действието на § 4 от Преходните и заключителните разпоредби на КСО и отлагане решаването на всички въпроси, касаещи проблемите на ранното пенсиониране.

Въвеждането на свободен избор за осигурените лица да участват или да не участват в универсалните и професионалните пенсионни фондове на втория стълб не променя тристълбовия пенсионен модел, защото вноската остава задължителна (за разлика от доброволното пенсионно осигуряване), а изборът е само по отношение на това към кои фондове да се насочва тя. Възможността за свободен избор на втория задължителен стълб е въведена и в редица страни на Европейския съюз, които имат такъв модел, като Полша, Чехия, Словакия и др.

За по-голяма прозрачност по отношение на приходите и разходите в осигурителните фондове се създава отделен фонд „Пенсии за лицата по чл. 69 от КСО“.

С § 38 от законопроекта се предлага създаването на разпоредба, уреждаща по благоприятен за лицата начин случаите, в които те са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и са с прекратено осигуряване преди 31 декември 2014 г., но са подали заявление за отпускане на пенсия след 1 януари 2015 г., когато отпада изискването за прекратяване на осигуряването.

С разпоредбата на § 42 се създава възможност за лицата, на които е отпусната пенсия от ДОО с начална дата до 31 декември 2015 г. (напр. лицата с отпуснати пенсии по чл. 69 или с отпуснати пенсии за инвалидност), които са осигурени в универсален пенсионен фонд, но нямат право на пенсия от този фонд преди навършване на общата възраст за пенсиониране, да получат право на избор: да продължат да получават пенсиите от държавното обществено осигуряване в намален размер, а в бъдеще – и допълнителна пенсия от универсален пенсионен фонд, или еднократно да прехвърлят натрупаните средства към фонд „Пенсии“ на ДОО, в резултат от което да отпадне намалението в размера на пенсиите им, като те бъдат преизчислени. Срокът, в който този избор може да бъде направен, е едногодишен считано от влизането в сила на промените в КСО. Ефектът от тази мярка се отнася за всички лица, родени след 1959 г., на които е отпусната пенсия преди 1 януари 2016 г. с намаление на индивидуалния коефициент заради осигуряване във втория стълб. Промяната ще доведе до увеличение на разходите за пенсии с около 25,3 млн. лв. за 2016 г. и по оценки на НОИ с около 132,0 млн. лв. увеличение в приходите от прехвърлените осигурителни партии от УПФ, като нетният ефект се очаква да бъде около 106,7 млн. лв. увеличение на средствата. Трябва да се отбележи, че увеличеният разход за пенсии ще се натрупва с годините, а средствата от УПФ се прехвърлят еднократно.

В законопроекта се предлага в 6-месечен срок от влизането му в сила ръководителите на ведомствата, за чиито служители е приложим чл. 69 от КСО, да направят пред Министерския съвет мотивирано предложение за промени в нормативната уредба за диференциране на длъжностите по съответните закони съобразно характера и особените условия на труд с оглед ползване на права за ранно пенсиониране от лицата, които ги заемат.

С § 47 от Преходните и заключителните разпоредби се предлага промяна във връзка с изменението в Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР), в сила от 1 април 2015 г., съгласно което служители на Министерството на вътрешните работи са държавните служители – полицейски органи и органи по пожарна безопасност и защита на населението, чийто статут се урежда със ЗМВР; държавните служители по Закона за държавния служител и лицата, работещи по трудово правоотношение. Това ново законово положение предвижда обаче, че от 1 април 2015 г. има още една група държавни служители – тези по Закона за държавния служител, които са от трета категория труд и технически не са отразени в разпоредбата на чл. 183, ал. 3 от ЗМВР, в която се посочва, че трудът на държавните служители при пенсиониране се зачита като първа категория. Поради това разпоредбата се прецизира, като се уточнява, че трудът на държавните служители по чл. 142, ал. 1, т. 1 (т.е. на държавните служители по ЗМВР) при пенсиониране се зачита като първа категория.

Работата по оптимизиране на осигурителната система продължава, като усилията се съсредоточават в тези области, промените в които могат да доведат до подобряване на финансовата устойчивост на системата, като например промените, свързани с цялостния процес на отпускане на пенсиите за инвалидност – от освидетелстването до получаването на пенсията.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)